

Ανοικτός Διάλογος της Βουλής των Αντιπροσώπων με την κοινωνία των πολιτών στο πλαίσιο της Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Η Βουλή των Αντιπροσώπων, στο πλαίσιο της Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης, πραγματοποίησε στις 22 Φεβρουαρίου 2022, στο Συνεδριακό Κέντρο «Φιλοξενία» στη Λευκωσία, ολοήμερο Ανοικτό Διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, εμπειρογνώμονες, νέους και νέες, κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, επαγγελματικές οργανώσεις, βουλευτές και βουλευτρίες, κρατικούς και ανεξάρτητους αξιωματούχους και την ακαδημαϊκή κοινότητα. Κατά τη διάρκεια του Διαλόγου οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τις απόψεις και τους προβληματισμούς τους για διάφορα θέματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Η συζήτηση επικεντρώθηκε σε τέσσερις θεματικές ενότητες ως ακολούθως:

1. Κλιματική αλλαγή, περιβάλλον, υγεία.
2. Ευρωπαϊκή δημοκρατία, αξίες και δικαιώματα, κράτος δικαίου, ασφάλεια.
3. Ισχυρότερη οικονομία, κοινωνική δικαιοσύνη, απασχόληση, εκπαίδευση, νεολαία, πολιτισμός, αθλητισμός και ψηφιακός μετασχηματισμός.
4. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στον κόσμο και μετανάστευση.

Στο παρόν έγγραφο καταγράφονται τα συμπεράσματα της συζήτησης που διεξήχθη στις επιμέρους ενότητες και στο Παράρτημα περιλαμβάνονται αυτούσιες οι θέσεις, απόψεις και συνεισφορές που υποβλήθηκαν γραπτώς από τους συμμετέχοντες, τα οργανωμένα σύνολα και το ευρύ κοινό.

Θεματική Ενότητα 1: «Κλιματική αλλαγή, περιβάλλον, υγεία»

Κλιματική αλλαγή και περιβάλλον

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης έγινε αναφορά στη διαχρονική αδιαφορία του ανθρώπου για την προστασία του περιβάλλοντος, γεγονός το οποίο έχει οδηγήσει στο σημερινό περιβαλλοντικό κόστος που μαστίζει την ανθρωπότητα και, χωρίς την ανάληψη της απαραίτητης δράσης, αναμένεται να αυξηθεί σε ένταση επηρεάζοντας δυσμενώς τις

επόμενες γενεές. Επισημάνθηκε ότι ως επί το πλείστον ο δημόσιος διάλογος για την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον έχει επικεντρωθεί σε επιστημονικές προσεγγίσεις χωρίς να αντικατοπτρίζει την κοινωνική διάσταση της κλιματικής αλλαγής και της περιβαλλοντικής κρίσης. Παράλληλα, υπογραμμίστηκαν οι σημαντικότερες προκλήσεις που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης, οι οποίες αφορούν μεταξύ άλλων απειλές κατά της βιοποικιλότητας, την υποβάθμιση της ποιότητας του αέρα, του νερού και του εδάφους, τη διαχείριση των αποβλήτων, όπως και την υπερεκμετάλλευση και σταδιακή εξάντληση των φυσικών πόρων του πλανήτη.

Αναφορά έγινε επίσης στις εισηγήσεις που προέκυψαν από την ευρεία διαβούλευση της Ομάδας Εργασίας στη Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης. Ειδικότερα, συζητήθηκε το θέμα της απειλής κατά της βιοποικιλότητας και τονίστηκε η ανάγκη αποτελεσματικότερης προστασίας των περιοχών υψηλής οικολογικής αξίας μέσω της θέσπισης νομοθεσίας, η ανάγκη εντατικής δάσωσης και αναδάσωσης των γαιών που προσφέρονται για τον σκοπό αυτό, όπως και η ανάγκη δραστικής μείωσης της χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων. Σε ό,τι αφορά την υποβάθμιση της ποιότητας του αέρα, του νερού και του εδάφους, κατά τη διάρκεια της συζήτησης δόθηκε έμφαση στην ανάγκη προώθησης των βιολογικών καλλιεργειών, της μείωσης της βιομηχανικής κτηνοτροφίας, η οποία συμβάλλει σημαντικά στην παραγωγή κτηνοτροφικών αποβλήτων, στην υποβάθμιση των υδάτων και στις εκπομπές μεθανίου. Περαιτέρω, τονίστηκε η ανάγκη υποχρεωτικής εγκατάστασης φίλτρων δέσμμευσης του διοξειδίου του άνθρακα σε όλες τις βιομηχανίες, διασύνδεσης και αναβάθμισης των αγροτικών περιοχών, όπως και η ανάγκη βελτίωσης των υφιστάμενων υποδομών τους, ώστε να καταστεί δυνατή η αντιμετώπιση της αστυφιλίας. Στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων, η συζήτηση επικεντρώθηκε στην υποχρέωση των βιομηχανιών για επιμήκυνση της περιόδου εγγύησης που παρέχεται για τα καινούρια προϊόντα, όπως και στην παροχή φορολογικής απαλλαγής στις υπηρεσίες επιδιόρθωσης, ως μέτρων που στοχεύουν στη μείωση παραγωγής αποβλήτων. Παράλληλα, προτάθηκε η νομοθετική ρύθμιση της βιομηχανίας της μόδας και η μείωση του όγκου των συσκευασιών. Σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των φυσικών πόρων, τονίστηκε η σημασία επιμήκυνσης του κύκλου ζωής των παραγόμενων προϊόντων ως μέτρου μείωσης της πίεσης που ασκείται στους φυσικούς πόρους από τις ανάγκες σε πρώτες ύλες για την κατασκευή νέων προϊόντων. Περαιτέρω, τονίστηκε η σημασία της παροχής χρηματοδότησης από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της για τη διεξαγωγή έρευνας και της ανάπτυξης βιώσιμων προϊόντων, της

ανάπτυξης τεχνολογιών παραγωγής πράσινου υδρογόνου, όπως και της αυστηροποίησης της νομοθεσίας που αφορά τα περιβαλλοντικά θέματα.

Σε ό,τι αφορά τον τομέα της γεωργίας, υπογραμμίστηκε η ανάγκη μεταστροφής των πολιτικών στήριξης της γεωργίας από το βιομηχανικό μοντέλο γεωργίας στην πράσινη εγχώρια γεωργία προς επίτευξη, αφενός, της μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα στη γεωργική παραγωγή και στις γεωργικές εισαγωγές και, αφετέρου, της επίτευξης εθνικής γεωργικής αυτονομίας και ανθεκτικότητας του τομέα σε ενδεχόμενες κρίσεις εφοδιασμού.

Στο πλαίσιο της συζήτησης επισημάνθηκε ότι η Κύπρος, όπως και ολόκληρη η Νότια Ευρώπη αποτελούν περιοχές που βρίσκονται στο επίκεντρο των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και ότι στο άμεσο μέλλον αναμένεται να υποστούν περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις τόσο σε γεωπολιτικά θέματα, όσο και σε θέματα ασφάλειας και μετανάστευσης, αλλά και σε όλους σχεδόν τους τομείς. Υπογραμμίστηκε επίσης ότι η επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής κρίσης δύναται να πραγματοποιηθεί μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η οποία απαιτεί τη στοχευμένη επιστράτευση πόρων, την ταχύτατη υλοποίηση τεχνικών και κοινωνικοοικονομικών λύσεων, όπως και τη συστράτευση της κοινωνίας στην εν λόγω προσπάθεια. Επισημάνθηκε παράλληλα ότι υπό άλλες συνθήκες οι δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας δε θα ήταν εφικτό να υλοποιηθούν λόγω του τεράστιου κόστους που συνεπάγονται για τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ανάληψη ουσιαστικής δράσης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αποτελεί, αφενός, υποχρέωση της παρούσας γενιάς προς τις μελλοντικές γενεές και, αφετέρου, παραδοχή ότι το κόστος της μη λήψης μέτρων για την αντιμετώπισή της κλιματικής αλλαγής για την ανθρωπότητα θα είναι πολύ μεγαλύτερο από την οποιαδήποτε εξοικονόμηση που η εν λόγω αδράνεια συνεπάγεται.

Στη συνέχεια η συζήτηση επικεντρώθηκε στη συνεισφορά των μικρών κρατών στην πανευρωπαϊκή προσπάθεια μείωσης των εκπομπών ρύπων στο πλαίσιο της οποίας σημειώθηκε ότι δεν έχει νόημα η Κύπρος να επικαλείται το μικρό της μέγεθος ως δικαιολογία καθυστέρησης στην ανάληψη δράσης για τη μείωση των εκπομπών της, καθότι όλα ανεξαιρέτως τα κράτη είναι συνυπεύθυνα, στον βαθμό που τους αναλογεί, για την κλιματική κρίση που αντιμετωπίζει ο πλανήτης. Ειδικότερα, αναφέρθηκε ότι η Κύπρος παράγει το 0,25% των συνολικών εκπομπών ρύπων της ΕΕ, ενώ η ΕΕ ευθύνεται για περίπου 18% των παγκόσμιων εκπομπών ρύπων. Επισημάνθηκε παράλληλα ότι οι

χώρες που αντιστοιχούν στο μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας οικονομίας δεσμεύθηκαν να πετύχουν μηδενικές εκπομπές άνθρακα μέχρι το 2050-2070.

Η κλιματική αλλαγή, όπως επισημάνθηκε, υπονομεύει την κοινωνική δικαιοσύνη και συνεπώς απαιτείται προσοχή στον επιμερισμό του κόστους μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών, με στόχο να μην αδικηθούν τα ευάλωτα νοικοκυριά και οι μικρές επιχειρήσεις. Η ανεξέλεγκτη κλιματική αλλαγή δημιουργεί μεγαλύτερες ανισότητες μεταξύ των πλούσιων και των φτωχών χωρών και των πολιτών παγκοσμίως, όπως και μεταξύ της παρούσας γενεάς και των μελλοντικών γενεών.

Τα οφέλη μιας κλιματικά ουδέτερης οικονομίας αναμένεται να υπερβούν το κόστος επίτευξής της, αφού ο κίνδυνος της κλιματικής αλλαγής είναι μεγαλύτερος από το κόστος της «πράσινης μετάβασης» για τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις και την ευρύτερη κοινωνία. Τα μέτρα που περιλαμβάνει το Εθνικό Σχέδιο της Κύπρου για την Ενέργεια και το Κλίμα αναμένονται να αποφέρουν καθαρό όφελος για την κυπριακή οικονομία έως το 2030 και για σκοπούς υλοποίησης του εν λόγω σχεδίου είναι απαραίτητη η κρατική παρέμβαση και η συγκρότηση κοινωνικών συμμαχιών.

Αναφορικά με τους προβληματισμούς που εκφράστηκαν σε σχέση με τους μηχανισμούς κάλυψης του οικονομικού κόστους της πράσινης μετάβασης, το οποίο ενδεχομένως να μετατραπεί σε κοινωνικό κόστος, επηρεάζοντας δυσμενώς την κοινωνική δικαιοσύνη, τονίστηκε ότι το εν λόγω κόστος αναμένεται να είναι κατά πολύ μικρότερο σε σύγκριση με το κόστος των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η ενεργειακή ακρίβια που ταλανίζει τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις οφείλεται στην έλλειψη πράσινων πολιτικών. Αναφορά έγινε επίσης στον ευρωπαϊκό μηχανισμό δίκαιης μετάβασης στην πράσινη οικονομία, που αναμένεται να μετριάσει το κόστος για τους ευάλωτους πολίτες και να διασφαλίσει την κοινωνική συνοχή.

Ο σημερινός τρόπος ζωής υπερβαίνει τα όρια αντοχής του πλανήτη. Η ΕΕ καταναλώνει περισσότερους πόρους από τις δυνατότητες που παρέχουν τα οικοσυστήματά της, αλλά και ο πλανήτης γενικότερα. Απαιτούνται συστημικές λύσεις για τη μετάβαση προς την κυκλική οικονομία και την προστασία της φύσης μέσω της εναρμόνισης των δημόσιων και των ιδιωτικών επενδύσεων με τους δεκαεπτά Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

Στο πλαίσιο της συζήτησης αναλύθηκαν οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ΕΕ σε σχέση με τα περιβαλλοντικά προβλήματα που παρουσιάζονται και

τονίστηκε ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία συνιστά μία αναπτυξιακή στρατηγική η οποία πρέπει να επιτύχει ένα δίκαιο ισοζύγιο μεταξύ των τριών πυλώνων της αειφόρου ανάπτυξης, δηλαδή της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της προστασίας του περιβάλλοντος. Η πρόκληση της εξισορρόπησης των τριών αυτών πυλώνων είναι ιδιαίτερα εμφανής στη διαμόρφωση του νομοθετικού πακέτου για το κλίμα και την ενέργεια “Fit for 55”, όπου τα θεσμικά όργανα της ΕΕ καλούνται να κατανεύμουν με δίκαιο τρόπο το βάρος της ευθύνης και το κόστος υλοποίησης της πράσινης μετάβασης μεταξύ των κρατών μελών της, των διάφορων οικονομικών φορέων και των ομάδων πληθυσμού της ΕΕ, αλλά και τις τρίτες χώρες που αναπτύσσουν σχέσεις με αυτήν.

Επισημάνθηκε ότι η ΕΕ καλείται να υιοθετήσει οικονομικά αποδοτικά μέτρα που στοχεύουν στην υλοποίηση του πακέτου ανάκαμψης «Next Generation EU», κυρίως μέσω της υιοθέτησης νέων ιδίων πόρων που θα αυξήσουν τα έσοδά της. Η μη έγκαιρη υιοθέτηση των νομοθετικών μέτρων που αφορούν τη ρύθμιση των ίδιων πόρων της Ένωσης από τα κράτη μέλη αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση των εισφορών εκάστου κράτους μέλους στον προϋπολογισμό της ΕΕ, ώστε να καλυφθεί το κόστος υλοποίησης του πακέτου «Next Generation EU». Στο πλαίσιο της κλιματικής δράσης της ΕΕ, αναφέρθηκε ότι η Ένωση εξήγγειλε πρόσφατα την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα η ναυτιλία, η ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και οι μεταφορές, καθώς και η εισαγωγή απαιτήσεων που υποχρεώνουν τους εισαγωγείς αγαθών από τρίτες χώρες που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ να αγοράζουν πιστοποιητικά άνθρακα για αυτά, ώστε να αποφεύγεται η «διαρροή άνθρακα» σε σύγκριση με τα αγαθά που παράγονται σύμφωνα με αυστηρούς κανόνες εκπομπών εντός της ΕΕ.

Υπογραμμίστηκε η ανάγκη αναθεώρησης της πολιτικής της ΕΕ σχετικά με ζητήματα που αφορούν κυρίως την ατμοσφαιρική ρύπανση και ειδικότερα τις οριακές τιμές συγκέντρωσης ρύπων, ώστε οι εν λόγω εκπομπές να συγκλίνουν με τα αντίστοιχα όρια που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και σημειώθηκε ότι αναμένεται σχετική νομοθετική πρόταση στο επίπεδο της ΕΕ εντός του τρέχοντος έτους.

Εκφράστηκε η άποψη ότι, για να καταστεί εφικτή η υλοποίηση των περιβαλλοντικών στόχων της ΕΕ, πρέπει να διασφαλιστεί η συστηματική επιβολή της

σχετικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών μελών και να διασφαλισθεί η λογοδοσία αναφορικά με την εφαρμογή της. Όπως επισημάνθηκε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προγραμματίζει την προώθηση σχετικής νομοθετικής πρότασης που θα προνοεί για δημιουργία νέων ποινικών αδικημάτων που θα αφορούν το περιβάλλον και παράλληλα θα προωθείται η αποσαφήνιση των υφιστάμενων περιβαλλοντικών αδικημάτων και η συστηματοποίηση των νομικών ένδικων μέσων της Ένωσης, με στόχο τη συμμόρφωση των κρατών μελών με την ενωσιακή νομοθεσία (διαδικασία επί παραβάσει, προδικαστικές παραπομπές, καθώς και μέσω της επέκτασης του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη που παρέχεται σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς σε υποθέσεις που αφορούν το περιβάλλον).

Στο πλαίσιο της συζήτησης για τη νομική προστασία του περιβάλλοντος, τέθηκαν προβληματισμοί σχετικά με τα υφιστάμενα νομικά κωλύματα προσφυγής στη δικαιοσύνη και συζητήθηκαν τρόποι επίλυσής τους, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι, παρά το γεγονός ότι η υφιστάμενη νομοθεσία κρίνεται ικανοποιητική, απαιτείται εκσυγχρονισμός της κυπριακής νομολογίας, ώστε να συνάδει με την αντίστοιχη νομολογία που διαμορφώθηκε στο επίπεδο της ΕΕ.

Στο πλαίσιο της ευρύτερης συζήτησης για την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον, τέθηκαν ερωτήματα και προβληματισμοί με κύριους άξονες την ανάγκη ευρύτερης διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος και υγείας και την ανάγκη δημιουργίας μηχανισμών για τη διαβίβαση των εισηγήσεων και των προτάσεων της κοινωνίας των πολιτών προς τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, ενέργεια που θα συμβάλει στη μείωση τη δυσπιστίας των πολιτών προς αυτήν. Η έλλειψη μηχανισμών άμεσης επικοινωνίας των πολιτών με τα θεσμικά όργανα οδηγεί σε δυστοκία ενεργού συμμετοχής των πολιτών σε συζητήσεις ευρωπαϊκών θεμάτων και παράλληλα εντοπίστηκε η ανάγκη παροχής συνεχούς και έγκυρης ενημέρωσης των πολιτών αναφορικά με καίρια ζητήματα, όπως, για παράδειγμα, η κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον, τομείς όπου παρατηρούνται φαινόμενα παραπληροφόρησης. Η δημιουργία μηχανισμών ενημέρωσης του κοινού αναμένεται να ενισχύσει τη δυνατότητα των πολιτών, των οργανωμένων συνόλων και των επιστημόνων να επιδιώκουν πιο ενεργή συμμετοχή στις συζητήσεις και στις διαβουλεύσεις που αφορούν ευρωπαϊκά θέματα και επισημάνθηκε ότι οι τρέχουσες συνθήκες είναι ιδανικές για ανάπτυξη και εμβάθυνση της έρευνας και της καινοτομίας σε όλους τους τομείς, ειδικότερα του περιβάλλοντος και της υγείας, με την παράλληλη ψηφιοποίησή τους.

Τονίστηκε ότι οι επιπτώσεις της περιβαλλοντικής κρίσης και της απώλειας βιοποικιλότητας που προκαλούνται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες δημιουργούν αλυσιδωτές επιδράσεις και στον τομέα της υγείας με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και εμφάνιση μολυσματικών νόσων.

Υγεία

Η συζήτηση αναφορικά με τα θέματα της υγείας επικεντρώθηκε στις δράσεις που δύνανται να αναληφθούν, ώστε η Κύπρος να συνεισφέρει ουσιαστικά στον τομέα της υγείας τόσο στο επίπεδο της ΕΕ, αλλά και παγκοσμίως.

Επιπροσθέτως, η συζήτηση επικεντρώθηκε στους υγειονομικούς πόρους και ειδικότερα στην απόφαση που λήφθηκε στο ευρωπαϊκό επίπεδο για την εναρμόνιση των βιοτραπεζών των κρατών μελών της ΕΕ και τονίστηκε η σημασία της συνεισφοράς της Κύπρου στην καλύτερη, γρηγορότερη και αποδοτικότερη ανάπτυξη των συστημάτων υγείας των κρατών μελών της ΕΕ.

Αναλύθηκε το θέμα της Βιοτράπεζας, που αποτελεί μια μεγάλη και οργανωμένη συλλογή κλινικών στοιχείων, δεδομένων και βιολογικού υλικού, όπως, για παράδειγμα, DNA και χρήση τους για ερευνητικές μελέτες. Τονίστηκε η σημασία λειτουργίας μίας «Βιοτράπεζας» στο ευρωπαϊκό, αλλά και στο παγκόσμιο επίπεδο ως εργαλείου παγκόσμιας εμβέλειας προς όφελος της επιστημονικής και ιατρικής κοινότητας.

Στην Κύπρο δημιουργήθηκε βιοτράπεζα το 2011, στο πλαίσιο της προσπάθειας εναρμόνισης των βιοτραπεζών της ΕΕ και του Σχεδίου Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δημοκρατίας και το 2019 εξασφαλίστηκε χρηματοδότηση από την ΕΕ, την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πανεπιστήμιο Κύπρου για τη δημιουργία κέντρου αριστείας για τη βιοτράπεζα και τη βιοϊατρική έρευνα, με στόχο την αναβάθμιση της βιοτράπεζας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τονίστηκε ο καθοριστικός ρόλος των Κυπρίων πολιτών στην προσπάθεια ανάπτυξης της εν λόγω βάσης κλινικών στοιχείων και της αναβάθμισης της Βιοτράπεζας της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενώ εκφράστηκε προβληματισμός αναφορικά με τη δυστοκία που παρατηρείται σε σχέση με την ανταπόκριση των δημόσιων νοσηλευτηρίων στο εν λόγω εγχείρημα.

Επισημάνθηκε ότι, στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για την υγεία έχει καταρτιστεί ένα ολοκληρωμένο και εμπειριστατωμένο σχέδιο που περιλαμβάνει χρονοδιαγράμματα

και στρατηγική υλοποίησης, καθώς επίσης και αυξημένο προϋπολογισμό, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της προστασίας και τη βελτίωση της υγείας των πολιτών της ΕΕ.

Για την υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου σημειώθηκε ότι απαιτείται ο εκσυγχρονισμός και η ψηφιοποίηση των συστημάτων και των υποδομών του τομέα της υγείας, η βελτίωση της ανθεκτικότητάς τους σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και ο εξοπλισμός των κρατών μελών της ΕΕ, για να καταστεί δυνατή η καλύτερη πρόληψη και αντιμετώπιση των μελλοντικών πανδημιών. Καταγράφηκαν οι κυριότερες προκλήσεις που αφορούν την ανισότητα στην πρόσβαση και την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην ΕΕ τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και στο επίπεδο κάθε κράτους μέλους, η υγιής και ενεργή γήρανση, η προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής, η πρόληψη και η διαχείριση σοβαρών νόσων, η άμβλυνση των απειλών για την ανθρώπινη υγεία και η εναρμόνισή των στρατηγικών των κρατών μελών στον τομέα της υγείας. Αναφορικά με την πρόκληση της ψηφιοποίησης του τομέα της υγείας, επισημάνθηκε ότι οι νέες τεχνολογίες μπορούν να επιστρατευτούν για τον ριζικό μετασχηματισμό του κλάδου, ωστόσο οι προκλήσεις που ενέχουν είναι σημαντικές και αφορούν μεταξύ άλλων την ύπαρξη ρυθμιστικών εμποδίων, οικονομικών περιορισμών, περιορισμένες δημοσιονομικές δαπάνες, αλλά και δυσκολίες στην αποτελεσματική ψηφιοποίηση των δεδομένων των ασθενών.

Εκφράστηκε η άποψη ότι η συνεργασία μεταξύ του ακαδημαϊκού χώρου και των επιχειρήσεων είναι στις πλείστες περιπτώσεις ευκαιριακή και βασίζεται σε προσωπικές σχέσεις, ενώ η πανδημία του κορωνοϊού ανέδειξε ελλείψεις τόσο σε φάρμακα όσο και σε ιατρικό εξοπλισμό, θέτοντας τους ασθενείς σε κίνδυνο και τα εθνικά συστήματα υγείας υπό αφόρητη πίεση, αναδεικνύοντας παράλληλα την εξάρτηση της ΕΕ από τρίτες χώρες για εισαγωγές φαρμάκων, δραστικών συστατικών και συσκευασιών τους.

Συζητήθηκε το θέμα της ασθένειας του καρκίνου, που αποτελεί την δεύτερη αιτία θανάτου στην Ευρώπη και του οποίου οι επιπτώσεις είναι εμφανείς τόσο στο οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο όσο και στα εθνικά συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, στο πλαίσιο του οποίου μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού αφιερώνεται στη θεραπεία του καρκίνου, ενώ η παραγωγικότητα επηρεάζεται αρνητικά από την εν λόγω νόσο. Επισημάνθηκε ότι η μακροχρόνια απουσία από την εργασία λόγω ασθένειας συχνά οδηγεί στην ανεργία, με ψυχολογικό και οικονομικό αντίκτυπο, ενώ η επανένταξη όσων απουσιάζουν από την εργασία τους λόγω ασθένειας αποτελεί μεγάλο κοινωνικό και

οικονομικό πρόβλημα. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αδυναμία του ευρωπαϊκού οικοσυστήματος να ανταποκριθεί γρήγορα και να ανταγωνιστεί τις βιομηχανίες βιοτεχνολογίας, καινοτομίας και φαρμάκων.

Σε ό,τι αφορά τις πολιτικές και δράσεις που πρέπει να υιοθετηθούν άμεσα, επισημάνθηκε η ανάγκη ενοποίησης των συστημάτων περίθαλψης της ΕΕ, όπως επίσης και υιοθέτησης συντονισμένης ευρωπαϊκής προσέγγισης καταπολέμησης του καρκίνου, της άνοιας, της ψυχικής υγείας, της προώθησης υγιεινού τρόπου ζωής, της υγιούς γήρανσης και της πρόληψης των ασθενειών. Η παρακολούθηση και η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις εθνικές πρωτοβουλίες στον τομέα της υγείας δύνανται να συμβάλουν στη μείωση των ανισοτήτων τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και στο εθνικό επίπεδο. Υπογραμμίστηκε παράλληλα η ανάγκη για επίτευξη πραγματικής ισότητας σε ολόκληρη την ΕΕ στην πρόσβαση σε προγράμματα ανίχνευσης και αντιμετώπισης του καρκίνου, καλύτερης επανένταξης των ασθενών στην αγορά εργασίας, μείωσης του φαινομένου του ψηφιακού αποκλεισμού και βελτίωσης των συνθηκών για τις επιχειρήσεις στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Επισημάνθηκε επίσης η ανάγκη άμεσης δρομολόγησης ευρωπαϊκών συμπράξεων, πρόσβασης σε οικονομικά προσιτά φάρμακα, ενοποίησης του θεσμικού πλαισίου για καλύτερο συντονισμό της προαγωγής της υγείας και της πρόληψης, του ψηφιακού μετασχηματισμού, της προώθησης της εποπτείας, του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των φορέων, της εφαρμογής του προγράμματος προσυμπρωματικού ελέγχου σε ενήλικες, παιδιά και νέους με οικογενειακή κληρονομικότητα, της δημιουργίας κέντρων κλινικών δοκιμών και συμπερίληψης των γεωγραφικά αποκλεισμένων περιοχών. Τονίστηκε επίσης η ανάγκη δημιουργίας στο ευρωπαϊκό επίπεδο ενός φαρμακευτικού νομοθετικού πλαισίου για τα φάρμακα και ειδικότερα τα ογκολογικά φάρμακα, καθώς και θεραπείες που προωθούν πρωτοποριακές καινοτομίες.

Θεματική Ενότητα 2: «Ευρωπαϊκή δημοκρατία, αξίες, δικαιώματα, κράτος δικαίου και ασφάλεια»

Ευρωπαϊκή Δημοκρατία

Οι συμμετέχοντες επισήμαναν ότι ανάμεσα στις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ευρωπαϊκά κράτη είναι ο λαϊκισμός, ο εθνικισμός και ο ρατσισμός, παράγοντες που αντιστρατεύονται κάθε δημοκρατική αρχή.

Επισημάνθηκε το πρόβλημα της ελλιπούς ενημέρωσης των πολιτών και ιδίως των νέων σε σχέση με την ΕΕ και τον ουσιαστικό ρόλο που διαδραματίζει στη ζωή τους, με αποτέλεσμα να μην έχουν σαφή εικόνα για το ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Σηλητεύθηκε επίσης η έλλειψη ενεργειών από πλευράς των αρμόδιων φορέων και προσώπων για να βοηθήσουν τους νέους να γνωρίσουν καλύτερα την Ευρώπη και να συμμετέχουν ενεργά στα ευρωπαϊκά δρώμενα.

Σημειώθηκε ότι οι πολίτες αισθάνονται ότι η ΕΕ είναι αποστασιοποιημένη από τις γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές, όπως η Κύπρος, και ότι οι νέοι προβληματίζονται αναφορικά με τις περιορισμένες ευκαιρίες και προοπτικές που τους προσφέρονται, ενώ παράλληλα κυριαρχεί το αίσθημα ότι η ΕΕ βρίσκεται πολύ μακριά από αυτούς.

Ειδική αναφορά έγινε στην ενεργό πολιτότητα που αφορά τη δυνατότητα των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων να γνωρίζουν τη σημασία της ευρωπαϊκής ιθαγένειας. Σύμφωνα με την Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) για την ενεργό πολιτότητα, επισημάνθηκε ότι επιβάλλεται η συμμετοχή των γυναικών και των νέων στον δημόσιο διάλογο που διεξάγεται για το μέλλον της ΕΕ και παράλληλα πρέπει να διεξαχθεί διάλογος και για το μέλλον της ευρωπαϊκής Κύπρου, προς εξεύρεση λύσεων σε καίρια ζητήματα που ταλανίζουν τους πολίτες, περιλαμβανομένων των φαινομένων διαφθοράς, του δημοκρατικού ελλείμματος και της καθυστέρησης στην απονομή της δικαιοσύνης.

Εκφράστηκε η άποψη ότι η δημοκρατία δεν πρέπει να αποτελεί αποκλειστικότητα των πολιτικών και επισημάνθηκε ότι η επιβίωση της δημοκρατίας εξαρτάται από τους νέους και τους ενεργούς πολίτες γενικότερα, ο ρόλος των οποίων είναι όχι μόνο επιθυμητός, αλλά και απαραίτητος.

Παρά το γεγονός ότι οι νέοι εκδηλώνουν ενδιαφέρον για τα κοινά εκφράζοντας απόψεις, το γεγονός ότι αυτές δεν εισακούονται τους οδηγεί σε εναλλακτικές μορφές συμμετοχής στα κοινά, όπως επίσης και σε εθελοντική δραστηριοποίηση μακριά από πολιτικές παρεμβάσεις. Συναφώς, υποβλήθηκε εισήγηση για αντικατάσταση των υφιστάμενων παραδοσιακών ιεραρχικών δημοκρατικών μοντέλων με ένα νέο μοντέλο συμμετοχής των νέων στα κοινά και για συμπλήρωση τυχόν κενών και αδυναμιών στις ισχύουσες νομοθεσίες, που αποτρέπουν την προαγωγή των εν λόγω ευρωπαϊκών αξιών. Λαμβανομένης υπόψη της πολυμορφίας της κοινωνίας, υποβλήθηκε πρόταση οικοδόμησης ενός νέου πιο διαδραστικού και ισότιμου περιβάλλοντος, που να

αντιπροσωπεύει την κοινωνία και να προσφέρει ευρύτερες έννοιες συμμετοχής των πολιτών στα κοινά.

Περαιτέρω, υποβλήθηκε εισήγηση όπως κωδικοποιηθούν και υλοποιηθούν όλα τα μηνύματα και οι εισηγήσεις που υποβλήθηκαν από τους νέους στο πλαίσιο της συμμετοχής τους στη δημόσια συζήτηση για το Μέλλον της Ευρώπης, ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή τους στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι και η Ευρώπη να καταστεί πιο προσιτή σε αυτούς.

Αξίες

Σε σχέση με τις ευρωπαϊκές αρχές και αξίες, εκφράστηκε ανησυχία από τους πολίτες αναφορικά με το φαινόμενο της ύπαρξης, από πλευράς ΕΕ, δύο μέτρων και δύο σταθμών όσον αφορά στην προάσπιση και προώθηση των ευρωπαϊκών αρχών και αξιών τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ, η οποία πλήττει την αξιοπιστία της σε βαθμό που, αν συνεχιστεί, θα είναι δύσκολο να επανακτηθεί.

Δικαιώματα

Υπογραμμίστηκε ότι η ισότητα αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του κράτους δικαίου και επισημάνθηκε η ύπαρξη ουσιαστικού χάσματος αμοιβής μεταξύ των φύλων στην ΕΕ. Συνεπώς, αναφέρθηκε ότι υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης του συντονισμού των προσπαθειών στον εν λόγω τομέα και λήψης επιπρόσθετων μέτρων στο επίπεδο της ΕΕ για την επίτευξη πραγματικής ισότητας μεταξύ των φύλων.

Στον τομέα των δικαιωμάτων σημειώθηκε ότι, παρά τα υψηλά πρότυπα που έχουν τεθεί, η μεγαλύτερη πρόκληση έγκειται στην αποτελεσματική εφαρμογή τους λόγω των περιορισμένων αρμοδιοτήτων που η ΕΕ διαθέτει στο πεδίο αυτό. Περαιτέρω, συζητήθηκε το θέμα της προσχώρησης της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα. Τονίστηκε η ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου της ΕΕ στον τομέα της ουσιαστικής προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου πρωτεύοντα ρόλο έχει το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Παρά το γεγονός ότι η ΕΕ δεν αποτελεί εξ ορισμού οργανισμό για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά αποτελεί κατά βάση έναν οικονομικό οργανισμό, εκφράστηκε κατά τη συζήτηση η άποψη ότι η ΕΕ πρέπει να εξελίξει τον χαρακτήρα της

και να θέσει ως επιπρόσθετη προτεραιότητα την ενίσχυση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Κράτος δικαίου

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης τονίστηκε ότι το κράτος δικαίου δεν πρέπει να γίνεται αντιληπτό ως αρχή που δύναται να εφαρμόζεται επιλεκτικά. Επισημάνθηκε ότι όλα ανεξαιρέτως τα κράτη μέλη της ΕΕ οφείλουν να εφαρμόζουν την εν λόγω αρχή χωρίς να επιτρέπονται παραβιάσεις της, όπως παρατηρήθηκε από κάποια κράτη μέλη στο παρελθόν.

Επισημάνθηκε περαιτέρω ότι στον τομέα της ενημέρωσης οι πολίτες στρέφονται μακριά από τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και προτιμούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μέσω των οποίων διαχέεται ανεξέλεγκτα ένας τεράστιος όγκος ανόμοιων και συχνά μη έγκυρων πληροφοριών, γεγονός που συμβάλλει στην αύξηση του φαινομένου της παραπληροφόρησης, που επηρεάζει αρνητικά την εφαρμογή των κανόνων του κράτους δικαίου.

Ασφάλεια

Κατά τη συζήτηση του θέματος της ασφάλειας έγινε αναφορά τόσο στην έννοια της εξωτερικής ασφάλειας όσο και στην έννοια της εσωτερικής ή ανθρώπινης ασφάλειας, η οποία εδράζεται στην ουσιαστική διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τονίστηκε η σημασία της εξάλειψης των ανισοτήτων και των αποκλεισμών κάθε είδους και αναδείχθηκε η ανάγκη θέσπισης θετικών μέτρων και εφαρμογής πολιτικών τόσο στο επίπεδο της ΕΕ όσο και στο επίπεδο των κρατών μελών. Σημειώθηκε επίσης η ανάγκη διεξαγωγής πιο ουσιαστικών μελετών εκτίμησης αντικτύπου των προτεινόμενων πολιτικών στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ισότητα ως ουσιαστικών βημάτων για τη δημιουργία μιας πιο συμπεριληπτικής και δικαιότερης κοινωνίας.

Θεματική Ενότητα 3: «Ισχυρότερη οικονομία, κοινωνική δικαιοσύνη και θέσεις εργασίας/εκπαίδευση, πολιτισμός, νεολαία, αθλητισμός/ψηφιακός μετασχηματισμός»

Ισχυρότερη οικονομία - Κοινωνική δικαιοσύνη

Η συζήτηση επικεντρώθηκε στην πανδημία του κορωνοϊού και στις αλυσιδωτές οικονομικές και κοινωνικές της επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία, αλλά και τον αντίκτυπό της στους εργαζομένους, στα νοικοκυριά και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Εκφράστηκε η άποψη ότι η πανδημία ανέδειξε τις οδυνηρές επιπτώσεις των νεοφιλελεύθερων πολιτικών λιτότητας και παράλληλα επιβεβαίωσε τη σημασία ανάπτυξης μιας Ευρώπης βασισμένης στη κοινωνική δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και τον ανθρωπισμό. Αναδείχθηκε η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και η προστασία των πιο ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Υπογραμμίστηκε η ανάγκη προώθησης ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου που θα δώσει ώθηση στις παραγωγικές δυνατότητες μιας χώρας, στηρίζοντας παράλληλα, πέραν του τομέα της οικονομίας, τους τομείς της δημόσιας υγείας, της παιδείας και της κοινωνικής προστασίας μέσω της κατοχύρωσης σύγχρονων εργατικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Τονίστηκε επίσης η σημασία των επενδύσεων στα δημόσια νοσηλευτήρια, ώστε να διασφαλιστεί το δημόσιο κοινωνικό αγαθό της υγείας και η απρόσκοπτη και αποτελεσματική λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ) μέσω της ουσιαστικής στήριξης των δημόσιων νοσηλευτηρίων και των επαγγελματιών υγείας, οι οποίοι απέδειξαν στην πράξη τον αναντικατάστατο ρόλο τους.

Εκφράστηκε η άποψη ότι η πανδημία προκάλεσε απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και καθιέρωση νέων ευέλικτων μορφών εργασίας, όπως η τηλεργασία, η οποία ωστόσο προκάλεσε αρνητικές επιπτώσεις σε μεγάλο αριθμό εργαζομένων και ιδιαίτερα στις εργαζόμενες γυναίκες. Ειδικότερα, τονίστηκε η ανάγκη για τη θέσπιση νομοθετικού πλαισίου στο επίπεδο της ΕΕ που να διασφαλίζει το δικαίωμα της “αποσύνδεσης” για όλους τους εργαζομένους και να ενισχύει το κοινωνικό κράτος, ώστε να επιτευχθεί ουσιαστική εξισορρόπηση της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής. Αναφορά έγινε επίσης στο θέμα της άμισθης πρακτικής εξάσκησης των νέων, αναφορικά με το οποίο εκφράστηκε η άποψη ότι οι εν λόγω μορφές εργασίας ενισχύουν τις επισφαλείς συνθήκες εργοδότησης των νέων και επηρεάζουν αρνητικά την προοπτική εργοδότησής τους.

Υποβλήθηκε αριθμός εισηγήσεων που αφορούσαν μεταξύ άλλων τη διάθεση κονδυλίων για την ανάπτυξη και αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την

ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας, την προώθηση των δημόσιων επενδύσεων, την ενίσχυση της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, τη στήριξη των ευάλωτων ομάδων, την καταπολέμηση της φτώχειας και τη δημιουργία νέων ποιοτικών θέσεων εργασίας, τη λήψη μέτρων για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, τη στήριξη των μικρών επιχειρήσεων, καθώς και τη βελτίωση της πρόσβασής τους σε χρηματοδότηση.

Υπογραμμίστηκε ότι στο επίπεδο της ΕΕ προωθείται η πράσινη μετάβαση, ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψη και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών και κοινωνιών, με στόχο την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης που επέφερε η πανδημία του κορωνοϊού. Αναφέρθηκε ότι η ΕΕ ενέκρινε χρηματοδοτικό πακέτο €1,8 τρις, που περιλαμβάνει τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 και το ταμείο του Μηχανισμού Ανάκαμψης «NextGenerationEU», που ανέρχεται σε 750 δις. Επισημάνθηκε ότι το ταμείο «NextGenerationEU» αποτελεί προσωρινό μέσο ανάκαμψης έκτακτης ανάγκης, το οποίο αναμένεται να συμβάλει στην αποκατάσταση των άμεσων οικονομικών και κοινωνικών ζημιών που προκάλεσε η πανδημία COVID-19, ώστε να ξεκινήσει η ανάκαμψη και η προετοιμασία για ένα καλύτερο και πιο πράσινο μέλλον για τις επόμενες γενεές.

Σε ό,τι αφορά την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, αναφέρθηκε ότι αυτή σχετίζεται άμεσα με την οικονομική προοπτική της ΕΕ και, για να ενδυναμωθεί η οικονομία της ΕΕ, πρέπει να υπάρξει άμεση ανάληψη δράσης που να προωθεί την αύξηση των εισοδημάτων και των θέσεων εργασίας και της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσα από δομικές μεταρρυθμίσεις, την προσέλκυση επενδύσεων και την ευρύτερη διασύνδεση της πανεπιστημιακής γνώσης και έρευνας με την αγορά εργασίας και τον χώρο των επιχειρήσεων.

Η χρηματοδότηση από τις αγορές αναμένεται να αποτελέσει την κύρια δύναμη για τη στήριξη της ανάκαμψης και της μελλοντικής ανάπτυξης σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Συνεπώς, πρέπει να εξευρεθεί η αναγκαία πολιτική βούληση, για να προωθηθεί η ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών (CMU), που αναμένεται να οδηγήσει σε τόνωση της χρηματοδότησης των εταιρειών σε όλη την Ευρώπη. Η Ένωση Κεφαλαιαγορών της ΕΕ στοχεύει στη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς κεφαλαίων, που θα παρέχει νέες πηγές εναλλακτικής χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις, θα αυξήσει τις επιλογές για τους αποταμιευτές και θα καταστήσει την ευρωπαϊκή οικονομία πιο

ανθεκτική, προωθώντας την εξάπλωση των επενδύσεων και αποταμιεύσεων σε ολόκληρη την ΕΕ.

Σε ό,τι αφορά το σχέδιο δράσης για τη δημιουργία της Ένωσης Κεφαλαιαγορών, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα, χρειάζεται να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος σε όλους τους τομείς όπου εξακολουθούν να υπάρχουν φραγμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, όπως και στην υλοποίηση του νέου σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Σεπτεμβρίου του 2020. Στοχεύει μεταξύ άλλων στη στήριξη της πράσινης, ψηφιακής, χωρίς αποκλεισμούς και ανθεκτικής οικονομικής ανάκαμψης, η οποία θα καταστήσει τη χρηματοδότηση πιο προσιτή στις ευρωπαϊκές εταιρείες, ιδίως στις μικρομεσαίες και στις καινοτόμες εταιρείες. Περαιτέρω, προωθεί την ανάπτυξη των ρυθμιζόμενων αγορών κινητών αξιών, τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τους ιδιώτες επενδυτές για τη διενέργεια μακροχρόνιων επενδύσεων και προωθεί τη βελτίωση του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού.

Επισημάνθηκε η ανάγκη παράλληλης προώθησης της ολοκλήρωσης της Τραπεζικής Ένωσης, περιλαμβανομένης της εισαγωγής του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων (EDIS), που θα αντικαταστήσει τα εθνικά συστήματα ασφάλισης. Η εν λόγω δράση αποτελεί προτεραιότητα ύψιστης σημασίας, αφού θα δημιουργήσει μια ισχυρή πανευρωπαϊκή εγγύηση των τραπεζικών καταθέσεων μέχρι ενός καθορισμένου ποσού κατά τη διάρκεια οικονομικών κρίσεων. Η επίτευξη αυτού του στόχου είναι ιδιαίτερα σημαντική σε μια ενδεχόμενη νέα οικονομική ύφεση μετά την πανδημία COVID-19.

Εκπαίδευση

Σε ό,τι αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης επισημάνθηκε ότι, παρά το γεγονός ότι η Κύπρος βρίσκεται ανάμεσα στα κράτη-μέλη που επενδύουν μεγάλο ποσοστό του προϋπολογισμού τους στην εκπαίδευση, τα μαθησιακά αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα χαμηλά. Συναφώς, τονίστηκε η ανάγκη άμεσου εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος της Κύπρου στη βάση των δεικτών που έχει θέσει η ΕΕ και στοχεύουν στη δημιουργία ενός πετυχημένου εκπαιδευτικού συστήματος. Ειδικότερα, έγινε αναφορά στην ανάγκη μετάβασης από τη στείρα γνωσιοκεντρική προσέγγιση του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των μαθητών, ιδιαίτερα των ψηφιακών τους δεξιοτήτων. Τονίστηκε παράλληλα η σημασία της παροχής ευκαιριών

για συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, όπως επίσης και της διασφάλισης της πρόσβασής τους σε διαγνωστικά εργαλεία που δύνανται να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία.

Σύμφωνα με τους προαναφερθέντες ευρωπαϊκούς δείκτες, υπογραμμίστηκε η ανάγκη να δοθεί έμφαση στην καλλιέργεια του σεβασμού προς τη διαφορετικότητα του κάθε παιδιού, στη διαφύλαξη της ψυχικής υγείας των μαθητών, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων της πανδημίας, και παράλληλα έγινε αναφορά στην ανάγκη διενέργειας επενδύσεων στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης.

Σκιαγραφήθηκαν επίσης οι τρεις βασικές προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό σύστημα οι οποίες αφορούν την ανάγκη ψηφιακής μετάβασης, τη διασφάλιση της παροχής ίσων ευκαιριών και την καλλιέργεια και προαγωγή της πολυπολιτισμικής κουλτούρας. Επισημάνθηκε ότι η διαρκώς εξελισσόμενη αγορά εργασίας επιβάλλει την ανάπτυξη ποικίλων ψηφιακών δεξιοτήτων, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα ευελιξίας στους νέους σε μία συνεχώς μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Εκφράστηκε η άποψη ότι ο πρωταρχικός στόχος του εκπαιδευτικού συστήματος πρέπει να είναι η άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων μέσω της εξασφάλισης ισότιμων ευκαιριών ανέλιξης για όλους τους νέους, ανεξαρτήτως του κοινωνικοοικονομικού χώρου από τον οποίο προέρχονται. Τέλος, έγινε αναφορά στην ανάγκη παροχής στους νέους, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, των εφοδίων της αυτογνωσίας, της κριτικής σκέψης και της ενσυναίσθησης, ώστε να καταστεί απολύτως σεβαστή η διαφορετικότητα του κάθε ατόμου και η πολυπολιτισμική του ταυτότητα.

Προς επίτευξη των πιο πάνω στόχων, υπογραμμίστηκε η ανάγκη πλήρους αξιοποίησης των ευρωπαϊκών προγραμμάτων που προσφέρονται και παράλληλα επισημάνθηκε η ανάγκη άντλησης πόρων για τον τομέα της εκπαίδευσης από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η αξιοποίηση του νέου σχεδίου δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση, καθώς και η προώθηση και προβολή των δυνατοτήτων του προγράμματος Erasmus+, που παρέχει ευκαιρίες κινητικότητας, ανταλλαγής τεχνογνωσίας, δικτύωσης και έρευνας ανάμεσα σε νέους.

Νεολαία

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης τονίστηκε το γεγονός ότι οι νέοι αποτελούν το μέλλον της ΕΕ και υπερθεματίστηκε η ανάγκη έμπρακτης στήριξης των νέων από την ΕΕ,

όπως και η συμπερίληψη και συμμετοχή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων, ώστε να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ της νέας γενιάς και της πολιτείας.

Το πρόγραμμα Erasmus+, που αποτελεί το πιο επιτυχημένο πρόγραμμα της ΕΕ, προωθεί την ενεργή διαμόρφωση του τρόπου σκέψης, τον εμπλουτισμό των γνώσεων και των εμπειριών των νέων, αλλά και την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ταυτότητας, η οποία βασίζεται στις θεμελιώδεις αρχές της ΕΕ, της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της ειρήνης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Διάλογος για το Μέλλον της Ευρώπης πρέπει να στοχεύει στην κατάργηση των στερεοτύπων και στην εδραίωση μιας ΕΕ που να βασίζεται στην ελευθερία λόγου και έκφρασης, την ισότητα και τη δημοκρατία, όπου ο κάθε πολίτης θα μπορεί να ζει ελεύθερα και να αντιμετωπίζεται ισότιμα ανεξαρτήτως φύλου, θρησκείας, προέλευσης και σεξουαλικού προσανατολισμού.

Τονίστηκε τέλος η ανάγκη συμμετοχής των νέων στην κυπριακή πολιτική μέσω της υλοποίησης μιας σταθερής και αδιάσπαστης σχέσης μεταξύ πολιτικών και νεολαίας. Οι θεσμοί της Παιδοβουλής και της Βουλής των Νέων, που δημιούργησε η Βουλή των Αντιπροσώπων, καθώς και άλλοι θεσμοί όπως τα Κοινοτικά Συμβούλια και τα Συμβούλια Νεολαίας αποτελούν σημαντικά φόρα μέσω των οποίων προωθείται η επικοινωνία, ο διάλογος και η ανταλλαγή απόψεων και ιδεών με νέους. Υπογραμμίστηκε ωστόσο ότι πρέπει να προωθηθεί η εξέλιξη των εν λόγω θεσμών και να ενταθούν οι προσπάθειες ενίσχυσης της συμμετοχής των νέων στην πολιτική και παράλληλα τονίστηκε η ανάγκη παρακολούθησης και ανατροφοδότησης των εισηγήσεων των νέων, ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίησή τους.

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Διατυπώθηκε η άποψη ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός πρέπει να έχει ως προτεραιότητα την περαιτέρω ενίσχυση της δημοκρατίας και την προστασία των πολιτών, κυρίως των παιδιών, από την κατάχρηση της τεχνολογίας. Έγινε αναφορά στην ίση, δίκαιη και χωρίς διάκριση πρόσβαση και αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας και επισημάνθηκε ότι κατά την περίοδο Απριλίου - Αυγούστου 2021 υποβλήθηκαν 1 258 συνεισφορές στον δημόσιο διάλογο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, οι οποίες αφορούν δέκα ενότητες: την ψηφιακή οικονομία, όπου εκφράστηκαν απόψεις αναφορικά με τη ρύθμιση και την εφαρμογή τεχνολογιών κατανεμημένου (DLT/Blockchain), την υιοθέτηση

του ψηφιακού ευρώ, την ψηφιακή καινοτομία και τον ρόλο της ΕΕ στην αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης, την ψηφιακή αυτοδυναμία και τη δεοντολογία, τομείς για τους οποίους εκφράστηκαν ανησυχίες αναφορικά με την κυριαρχία των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ) και της Κίνας, ειδικότερα στους τομείς της τεχνολογίας και της ανάπτυξης λογισμικού, του εξοπλισμού και των συσκευών, όπου υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της θέσης της ΕΕ, τις κυβερνοαπειλές, όπου εξετάζεται η ανάγκη για πανευρωπαϊκό αμυντικό σχεδιασμό, την ενότητα της ψηφιακής ψηφοφορίας, λόγω των πρόσθετων επιλογών και της ασφάλειας που δύναται να προσφέρει, τα ψηφιακά δεδομένα και την ανάγκη ενδυνάμωσης της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, τη ρύπανση, τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα, τομείς στους οποίους μεταξύ άλλων εξετάζεται το ενδεχόμενο εφαρμογής διαβατηρίου προϊόντων, την τεχνολογία για τους ανθρώπους, τομέα στον οποίο εξετάζονται τα ωφελήματα μιας ευρωπαϊκής ψηφιακής ταυτότητας, την ψηφιακή υγεία και τη θέσπιση του δικαιώματος για αποσύνδεση, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τομείς για τους οποίους εκφράστηκαν εισηγήσεις για την προώθηση της έγκαιρης ψηφιακής κατάρτισης όλων των πολιτών.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης επισημάνθηκε παράλληλα ότι η ταχύτητα με την οποία οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν εξελιχθεί και ως εργαλεία δημιούργησε μια δυναμική η οποία επιβάλλει την ανάγκη ψηφιακού μετασχηματισμού των κοινωνιών σε πολλαπλά επίπεδα. Ειδικότερα, υποβλήθηκε εισηγήση όπως διενεργηθεί εις βάθος μελέτη αναφορικά με την απαρχή της ψηφιοποίησης και της διασυνδεσιμότητας, ώστε να εντοπιστούν τα λάθη που έγιναν και να καθοριστούν οι τρόποι με τους οποίους θα επιτευχθεί ο ψηφιακός μετασχηματισμός μέσα από τη φιλοσοφία της ανθρωποκεντρικής τεχνολογίας.

Τονίστηκε ότι το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου, παρ' όλες τις προσπάθειες που έχουν γίνει για εκσυγχρονισμό του, παραμένει δασκαλοκεντρικό, βιβλιοκεντρικό, και εξεταστικοκεντρικό, με βασικό πυρήνα την αποστήθιση γνώσεων και τη μη διασύνδεση του εκπαιδευτικού διδακτικού υλικού με την καθημερινή ζωή των διδασκομένων. Ως εκ τούτου, υπογραμμίστηκε η ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί η έννοια της μάθησης και του γραμματισμού, όπως και οι μέθοδοι απόκτησης γνώσεων και η σύνδεσή τους με την κοινωνία των πολιτών και την αγορά εργασίας. Επισημάνθηκε η ανάγκη ριζικού επανασχεδιασμού των ψηφιακών υποδομών, ώστε να καταστεί δυνατή η ολοκληρωμένη στροφή προς τον ψηφιακό ανθρωποκεντρικό μετασχηματισμό, που να υποστηρίζει την ευημερία, τη δημοκρατία και τη δημιουργία ενός κοινού περιβάλλοντος πληροφοριών. Η

επίτευξη των πιο πάνω στόχων προϋποθέτει την κατάρτιση και την ανάπτυξη σχετικής πολιτικής σε ένα θεσμοθετημένο πλαίσιο στήριξης, καθώς και τη δημιουργία διεπιστημονικών ομάδων στις οποίες θα συμμετέχουν ακαδημαϊκοί, υπεύθυνοι εκπαιδευτικής πολιτικής, σχεδιαστές και άλλοι εμπλεκόμενοι για την προώθησή της.

Θεματική Ενότητα 4: «Η ΕΕ στον Κόσμο/Μετανάστευση»

Η ΕΕ στον Κόσμο

Συζητήθηκε η εξωτερική πολιτική της ΕΕ, ζητήματα ασφάλειας και άμυνας, καθώς και θέματα εμπορικής πολιτικής. Η ΕΕ προσομοιάστηκε με έναν γίγαντα με πηλίνα πόδια σε σχέση με τον ρόλο που διαδραματίζει στις διεθνείς υποθέσεις, κυρίως σε ζητήματα υψηλής πολιτικής. Επισημάνθηκε ότι, ενώ στους τομείς της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος, η ΕΕ διαθέτει ολοκληρωμένες πολιτικές, παρουσιάζεται αδύναμη να επιδείξει την ίδια αποφασιστικότητα στη ρύθμιση ζητημάτων ασφάλειας και εξωτερικών υποθέσεων. Η αδυναμία της ΕΕ να αντιδράσει ουσιαστικά σε διάφορες διεθνείς υποθέσεις, όπως η κρίση στο Αφγανιστάν, η τρέχουσα κρίση στην Ουκρανία και το μεταναστευτικό είναι εμφανής.

Συζητήθηκε το θέμα της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Αυτονομίας, η οποία περιλαμβάνει θέματα που ποικίλλουν, από την ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ μέχρι και τον πυρήνα της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής άμυνας και ασφάλειας της ΕΕ. Εκφράστηκε η θέση πως, παρά την ύπαρξη νομικού πλαισίου για την κοινή άμυνα και ασφάλεια, που προβλέπεται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας και τις ρήτρες αλληλεγγύης και αμοιβαίας συνδρομής, στην πράξη αυτό δεν τυγχάνει εφαρμογής. Οι έντονες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ παρεμποδίζουν την υιοθέτηση μιας κοινής ευρωπαϊκής θέσης σε σχέση με τα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Συνεπώς, ο γεωπολιτικός ρόλος της ΕΕ είναι πολύ περιορισμένος, όπως διαφάνηκε στην αντιμετώπιση κρίσεων, όπως στη Συρία, στην Ανατολική Μεσόγειο, το Ναγκόρνο Καραμπάχ και την Ουκρανία, οι οποίες δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς την ανάληψη συλλογικής δράσης. Εκφράστηκε επίσης η άποψη πως το Ευρωπαϊκό Αμυντικό Ταμείο, καθώς και η αμυντική συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας πρέπει να αποτελέσουν τον πυρήνα της προσπάθειας διαμόρφωσης κοινής εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ.

Σε ό,τι αφορά τα όρια της στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ, κατατέθηκε η άποψη πως πρέπει να υπάρξει αυτονομία σε τρία επίπεδα, ως ακολούθως: της ρύθμισης των τεχνικών θεμάτων της συνεργασίας στο επίπεδο της αμυντικής βιομηχανίας, της δημιουργίας στρατιωτικής μονάδας ταχείας επέμβασης και της ανάγκης επαναπροσδιορισμού της σχέσης της ΕΕ με το ΝΑΤΟ, κατά τρόπο εξισορροπημένο, που αποτελεί δύσκολο εγχείρημα, λαμβανομένης υπόψη της ύπαρξης εκ διαμέτρου αντίθετων απόψεων και συμφερόντων μεταξύ των κρατών μελών στο εν λόγω θέμα. Περαιτέρω, επισημάνθηκε η ανάγκη καθορισμού των σχέσεων της ΕΕ με τρίτα κράτη, όπως η Κίνα και η Τουρκία, υπό την προϋπόθεση ύπαρξης σχετικής προθυμίας από την πλευρά των εν λόγω κρατών.

Συζητήθηκε επίσης το ενδεχόμενο δημιουργίας ευρωπαϊκού στρατού, ως αναγκαίου βήματος για την ΕΕ, καθώς δε δύναται να υπάρξει ουσιαστική εξωτερική πολιτική χωρίς τη δημιουργία ενός στρατού ικανού να αναλαμβάνει την διαφύλαξη της ειρήνης. Στον αντίποδα εκφράστηκε διαφωνία ένεκα του κινδύνου να είναι απολύτως ελεγχόμενος από το ΝΑΤΟ λαμβανομένης υπόψη της της εξάρτησης της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας από την τεχνολογία των ΗΠΑ.

Κατατέθηκε επίσης η άποψη ότι είναι πολύ δύσκολη η σύμπλευση των κρατών μελών της ΕΕ στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, καθώς γνώμονας κάθε κράτους μέλους είναι η εξυπηρέτηση εθνικών συμφερόντων. Συνεπώς, επισημάνθηκε ότι στην ΕΕ υπάρχουν 27 κράτη με διαφορετικά εθνικά συμφέροντα, που συχνά είναι δύσκολο έως αδύνατον να συγκεραστούν. Στον αντίποδα εκφράστηκε η άποψη ότι τα συμφέροντα των 27 κρατών μελών δε διαφέρουν τόσο πολύ και ότι η χάραξη κοινής εξωτερικής πολιτικής δυνατόν να παρεμποδιστεί στην περίπτωση που έστω και ένα κράτος μέλος διαφωνεί με μια πρόταση για κοινή εξωτερική δράση. Συνεπώς, αναφέρθηκε, η δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος αρνησικυρίας (veto) στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής πρέπει να τύχει επανεξέτασης.

Μετανάστευση

Οι συμμετέχοντες εξέφρασαν την άποψη πως το εν λόγω θέμα τυγχάνει εργαλειοποίησης από ορισμένα κράτη της περιοχής, όπως η Τουρκία και η Λευκορωσία, προκειμένου να αποσταθεροποιήσουν τα κράτη μέλη της ΕΕ. Σημαντική κρίθηκε επίσης η απουσία ολοκληρωμένης πολιτικής της ΕΕ για τη μετανάστευση, όπως και το πρόβλημα

της μη αποδοχής από τα κράτη προέλευσης και επιστροφής μεταναστών των οποίων οι αιτήσεις παραμονής απορρίφθηκαν, γεγονός ενδεικτικό της απροθυμίας της Ένωσης να ασκήσει πιέσεις στα κράτη προέλευσης, ώστε να καταστεί δυνατός ο επαναπατρισμός των εν λόγω προσώπων. Παράλληλα, αναφέρθηκε ότι η Συμφωνία του Δουβλίνου χρήζει αναθεώρησης, καθώς εγκλωβίζει τους αιτούντες άσυλο στην πρώτη χώρα υποδοχής τους, ενώ η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας παρέχει το δικαίωμα στην Τουρκία να εργαλειοποιεί τους πρόσφυγες και να απειλεί συνεχώς την ΕΕ. Κρίθηκε αναγκαίο να καταρτιστεί ένα Σύμφωνο που να θεσμοθετεί ένα μόνιμο ευρωπαϊκό μηχανισμό μετεγκατάστασης των προσφύγων, που να εδράζεται στην αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, αλλά και έναντι των προσφύγων.

Αναφέρθηκε ότι για τους πολίτες το θέμα της μετανάστευσης, εκτός από ανθρωπιστικό θέμα, αποτελεί παράλληλα ζήτημα ασφάλειας. Κατατέθηκε επίσης η θέση ότι για μερίδα των πολιτών το μεταναστευτικό αποτελεί ζήτημα ασφάλειας, ενώ για άλλους αποτελεί ανθρωπιστικό ζήτημα. Η ενίσχυση της ποικιλομορφίας μιας κοινωνίας, αναφέρθηκε, απαιτεί την ένταξη των μεταναστών στο κοινωνικό σύνολο, ώστε να μην υπάρχει απόρριψή τους, γεγονός που ενδεχομένως να τους οδηγήσει σε ακραίες συμπεριφορές και παράλληλα πρέπει να αντιμετωπιστεί διεξοδικά το φαινόμενο του ρατσισμού και της ξеноφοβίας, ιδιαίτερα σε χώρες όπου η ροές των μεταναστών είναι αυξημένες.

Εκφράστηκαν επίσης ανησυχίες αναφορικά με τη σκληρή πολιτική που ασκεί η ΕΕ σε ό,τι αφορά την απέλαση μεταναστών και προσφύγων μέσω των επαναπροωθήσεων, όπως και με τη ρητορική μίσους που υιοθετείται από ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, ΜΜΕ και κοινωνικές ομάδες.

Έγινε αναφορά στην ανάγκη καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης μεταναστών και την εκμετάλλευση των μεταναστών από οργανωμένα δίκτυα. Έγινε επίσης αναφορά στην ανάγκη δημιουργίας νόμιμων οδών εισόδου των αιτούντων άσυλο στην ΕΕ και την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών για να καταστεί δυνατή αφενός η διενέργεια ασφαλών επαναπατρισμών και αφετέρου η παρεμπόδιση της κατάχρησης του συστήματος παροχής ασύλου της ΕΕ. Επισημάνθηκε δε ότι, επειδή τα κράτη πρώτης υποδοχής επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος των μεταναστευτικών ροών, είναι απαραίτητη η επίδειξη έμπρακτης αλληλεγγύης από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και η ενίσχυση των υπηρεσιών ασύλου με επιπλέον

προσωπικό, για να καταστεί δυνατή η ταχεία εξέταση των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται. Περαιτέρω, υποβλήθηκε εισήγηση όπως στις περιπτώσεις όπου οι αιτούντες άσυλο κατέχουν τα απαραίτητα προσόντα να τους παραχωρείται το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας και ως εργαζόμενοι να τυγχάνουν της διασφάλισης των δικαιωμάτων. Η ΕΕ πρέπει να προβεί σε εις βάθος εξέταση των γενεσιουργών αιτιών της μετανάστευσης, όπως η φτώχεια, οι διώξεις, οι πόλεμοι, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι φυσικές καταστροφές, και να προσαρμόσει τις πολιτικές της ανάλογα, ώστε να συνεισφέρει εποικοδομητικά στην επίλυσή τους.

Επισημάνθηκε τέλος ότι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί θέμα που δε δύναται να ρυθμίζεται επιλεκτικά και η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών πρέπει να είναι απαλλαγμένη από ακραίες προσεγγίσεις εκατέρωθεν, δηλαδή πρέπει να αποφεύγονται τόσο οι πολιτικές ανοικτών συνόρων όσο και οι πολιτικές οικοδόμησης μίας Ευρώπης-φρουρίου, καθώς αμφότερες αποτελούν απειλή για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, αρχές που η ΕΕ αντιπροσωπεύει.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παράρτημα παρατίθενται αυτούσιες οι θέσεις, απόψεις και οι συνεισφορές των πολιτών που αποστάθηκαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων στα πλαίσια του Ανοικτού Διαλόγου για το Μέλλον της Ευρώπης.

Συνεισφορά κ. Ντίνου Νικολαΐδη

Αγαπητή Κυρία Πρόεδρε,

Ευχαριστούμε ακόμα μια φορά για την διοργάνωση του ανοικτού διαλόγου για την Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης.

Παρακαλώ συμπεριλάβετε στα συμπεράσματα και την δική μας άποψη.

Ξεκινώντας με την ικανοποίηση μας για την συνεργασία με την Ευρώπη και την ευρωπαϊκή οικογένεια θέλουμε να πάει δυνατό το μήνυμα ότι θέλουμε μια δυνατή ενωμένη Ευρώπη που να είναι το σπίτι όσων την αγαπούν.

Θέλουμε μια Ευρώπη για όλους τους πολίτες της να έχουν ΙΣΕΣ ευκαιρίες με ισότιμη μεταχείριση με δικαιοσύνη και μια Ευρώπη για όλους το ίδιο χωρίς να υπάρχουν δύο μέτρα και δύο σταθμά.

Ευχαριστώ

Ντίνος Νικολαΐδης
Μηχανολόγος Μηχανικός

Συνεισφορά κ. Σάββα Σταύρου

Αξιότιμες κυρίες Αξιότιμοι κύριοι,

Ερώτημα /εισήγηση

Με βάση τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ ποια στοιχεία της θα πρέπει να αλλάξει/αναδείξει στο εγγύς μέλλον η Ευρώπη και ειδικότερα στους τομείς της νεολαίας, του αθλητισμού, του πολιτισμού και της εκπαίδευσης αναλογιζόμενοι και τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που έχει επιφέρει ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η πανδημία του covid 19.

Με εκτίμηση,

Σάββας Σταύρου

Ιστορικός ΒΑ ΜΑ

Υπ. Διδάκτωρ Διεθνών Σχέσεων

Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Διακυβέρνησης

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Συνεισφορά κ. Παναγιώτας Κυριάκου

Πριν το συνέδριο

Καλό απόγευμα, οι εισηγήσεις μου αναφορικά με την Εκδήλωση που θα γίνει στο Συνεδριακό Κέντρο Φιλοξενία, στις 22 Φεβρουαρίου 2022!

Θεματική ενότητα 2: Για να υπάρχει σταθερότητα και ασφάλεια στην περιοχή, πρέπει πρώτα να έχουμε συμμάχους μας, τις χώρες που μας στηρίζουν και την Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, την κυρία Ρομπέρτα Μετσόλα, να συμβάλλει θετικά στην επιβολή κυρώσεων εναντίον της Τουρκίας. Δεν μπορεί, και δεν είναι 48 χρόνια μετά, αν είναι ποτέ δυνατόν, μία μικρή χώρα, όπως η Κύπρος, να βρίσκεται ακόμα υπό κατοχή!

Η Τουρκία, πρέπει να κατανοήσει, πώς αν θέλουν να συνεχιστούν οι συνομιλίες, μετά το ναυάγιο του Κράν Μοντάνα, πρέπει να έχει και την καλή θέληση και διάθεση να καθίσουμε στο τραπέζι. Άραγε είναι διαθετεμένη; Όνειρα απατηλά ή λόγια του αέρα;;

Ο Nelson Mandela, είπε πώς η Παιδεία είναι το πιο ισχυρό όπλο για να αλλάξουμε τον κόσμο! Υπάρχουν πολλά που πρέπει να αλλάξουν! Και όσο προχωράνε οι μήνες, τα πράγματα δυσκολεύουν και χειροτερεύουν όλο και πιο πολύ! Παραδείγματος χάρη: ο ρατσισμός, το bullying, η σεξουαλική βία και κακοποίηση που σαφώς έπρεπε να συμπεριληφθεί μέσα στην διδασκαλία.

Μετά το συνέδριο

Καταρχάς, θέλω να πω ένα τεράστιο μπράβο στην Πρόεδρο της Βουλής, για την ευκαιρία που μας δώσατε, να εκφράσουμε γνώμη και άποψη, για όλα αυτά που συμβαίνουν στην κοινωνία μας. Παρόλο που στενοχωρήθηκα πάρα πολύ, που σήκωσα χέρι για να μιλήσω, αλλά δεν μου δόθηκε ο λόγος. Δεν πειράζει. Θα τα γράψω γραπτώς.

Θεματική ενότητα 4: Για να υπάρχουν σταθερές αρχές και αξίες, κράτος δικαίου και ασφάλεια, πρέπει πρώτα να έχουμε συμμάχους μας και να συμφλιωθούμε με τις χώρες που μας στηρίζουν. Δεν είναι δυνατόν, 48 χρόνια μετά, να βρισκόμαστε στο ίδιο έργο θεατές και να μην γίνει κανένα θετικό βήμα προς στην σωστή κατεύθυνση για την συνέχιση των συνομιλιών.

Δεν μπορεί, τόσα χρόνια η Τουρκία, να μην έδειξε την καλή διάθεση, παρά μόνο να μας προκαλεί και να κυκλοφορά ανενόχλητη στην Ανατολική Μεσόγειο και στα υπόλοιπα νησιά, στο Καστελόριζο, δείχνοντας ότι έχει το πάνω χέρι και να μας θυμίζει, επιβάλλοντας μας με το έτσι θέλω, τα δικά τους, λέγοντας μας πώς βρίσκεται στην ίδια θέση, όπως τότε το 1974.

Εγώ είμαι, της άποψης, ότι μόνο, μέσω του Δικαστηρίου Χάγης, θα μπορέσουμε να διεκδικήσουμε πραγματικά ότι μας ανήκει!

Υπάρχει ελπίδα, ακόμα ή όνειρο απατηλό;

Ευχαριστώ πολύ,
Παναγιώτα Κυριάκου

28 Ιανουαρίου 2022

ΠΡΟΣ: ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Ανοιχτός Διάλογος με την κοινωνία των πολιτών
στο πλαίσιο της Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης
«Η γνώμη σας για την Ευρώπη του αύριο μετρά»

Θέσεις για το Κυπριακό και την ΕΕ και έγγραφα πολιτικής για την δραστήρια Ευρωπαϊκή Κύπρο

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΠΕΚ διαβιβάζουμε στην Βουλή των Αντιπροσώπων τις θέσεις και εισηγήσεις που έχουμε εκπονήσει στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου από την ΕΕ προγράμματος για την συμβολή Κυπρίων πολιτών στις συζητήσεις για την Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης.

Οι θέσεις και εισηγήσεις έχουν υιοθετηθεί στις 27 Σεπτεμβρίου 2021 με βάση το εν εξελίξει πρόγραμμα «ΟΠΕΚ - Φόρουμ Πολιτών».

Μας ενδιαφέρει να παρουσιάσουμε τις θέσεις μας και να συμμετάσχουμε στην πρωτοβουλία της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Οι θέσεις και εισηγήσεις του ΟΠΕΚ βρίσκονται αναρτημένες στην ιστοσελίδα του ΟΠΕΚ www.opekcy.org

Συγκεκριμένα στους κάτωθι συνδέσμους:

Θέσεις ΟΠΕΚ για το Κυπριακό και την ΕΕ

<https://opekcy.org/wp-content/uploads/keimenoPolitikis27092021.pdf>

Έγγραφα Πολιτικής για μια Δραστήρια Ευρωπαϊκή Κύπρο

- [Κράτος Δικαίου και καταπολέμηση διαφθοράς](#)
- [Οικονομική Ανάκαμψη και Αειφόρος Ανάπτυξη](#)
- [Πράσινη Ανάπτυξη και Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία](#)
- [Ψηφιακός Μετασχηματισμός](#)

Εκ μέρους του ΔΣ του ΟΠΕΚ

Κυριάκος Περίδης, Αντιπρόεδρος

Συντονιστής ΟΠΕΚ Φόρουμ Πολιτών

Οποιαδήποτε επικοινωνία ή δημοσίευση σε σχέση με την παρούσα δράση, αφορά τους συντάκτες της. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είναι υπεύθυνο για την χρήση της πληροφορίας που περιλαμβάνει.

Any communication or publication that relates to the action, made by the beneficiary in any form and using any means, reflects only the author's view; The European Parliament is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

ΜΑΖΙ.ΕU Γίνε μέλος της Κοινότητάς μας. Πες τη γνώμη σου για την Ευρώπη. Το mazi.eu είναι μια πανευρωπαϊκή πρωτοβουλία που ενθαρρύνει τον καθένα να συμμετάσχει στη δημοκρατική διαδικασία. Άνθρωποι όπως εσείς είναι έτοιμοι να αναλάβουν δράση για ένα καλύτερο μέλλον στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

TOGETHER.EU Join the community. Have your say on Europe. together.eu is a pan-European community that encourages everybody to participate in democracy. People like you are standing up to take action towards a brighter future in the European Union.

ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
Η ΔΡΑΣΗ ΣΥΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

CITIZENS' ENGAGEMENT ACTION
THIS ACTION IS CO-FUNDED BY THE EUROPEAN UNION

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
EUROPEAN UNION

Γενική Συνέλευση ΟΠΕΚ 27 Σεπτεμβρίου 2021 – Κείμενα Πολιτικής

Θεματική:

Πολιτικό Σύστημα – Κυπριακό – Προεδρικές εκλογές 2023

A. Εισαγωγή

Οι πολιτικές εξελίξεις ιδιαίτερα των τελευταίων χρόνων έχουν πείσει ότι δεν υπάρχουν μεμονωμένα και αποκομμένα ζητήματα. Όλα τα μεγάλα ζητήματα συνδέονται με κάποιον τρόπο μεταξύ τους. Για σκοπούς πρακτικής τα διαχωρίζουμε, για να μπορούν να εξεταστούν σε περισσότερο βάθος. Όμως, οι τομείς «Μεγάλα ζητήματα και πολιτικό σύστημα – Κυπριακό – Προεδρικές εκλογές 2023» είναι σκόπιμο να συνεξεταστούν. Η σύνδεση μεταξύ τους γίνεται όλο και πιο προφανής.

Η εξέτασή τους, στην παρούσα φάση και στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΠΕΚ, αναπόφευκτα έχει τον χαρακτήρα όχι μόνο της καταγραφής διαπιστώσεων, αλλά κυρίως της σύνδεσής τους με τον ρόλο του ΟΠΕΚ. Δηλαδή, το πλαίσιο δράσης που η ΓΣ καθορίζει, προκειμένου το νέο Διοικητικό Συμβούλιο να προσανατολίσει ανάλογα τις προτεραιότητες του και τα πεδία έμφασης των πρωτοβουλιών του.

B. Τα μεγάλα ζητήματα και το πολιτικό σύστημα

Οι διαστάσεις που πήρε η διαφθορά – ιδιαίτερα με το θέμα των διαβατηρίων, αλλά όχι μόνο – καθώς και άλλες αδυναμίες στη λειτουργία του πολιτικού συστήματος, επηρεάζουν άμεσα τις επιλογές και τους προσανατολισμούς στους χειρισμούς του Κυπριακού.

Αναφορικά με τις αδυναμίες στη λειτουργία του πολιτικού συστήματος διαπιστώνουμε ότι:

- Η πηγή πολλών στρεβλώσεων βρίσκεται στον τρόπο λειτουργίας της Κυπριακής Δημοκρατίας από το 1964 και μετά. Οι ατελείς, έκτοτε, μηχανισμοί ελέγχου και εξισορρόπησης ευθύνονται για σημαντικό μέρος των δυσλειτουργιών.
- Η παράδοση των πελατειακών σχέσεων φαίνεται να είναι αρκετά ανθεκτική στον χρόνο. Παρατηρείται μάλιστα επιδείνωση τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα από το 2017 και μετά.
- Στους πολίτες – ιδιαίτερα στη νέα γενιά – φαντάζει παράδοξη η εξής αντίφαση: Τα κόμματα παρουσιάζουν σταδιακά αυξανόμενη αδυναμία στην παραγωγή πολιτικής και άρθρωσης καινοτόμων προτάσεων που να εκσυγχρονίζουν τη λειτουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενώ την ίδια στιγμή αυξάνεται η δύναμη του φαινομένου που χαρακτηρίζεται ως «κομματοκρατία».
- Μεγάλο μέρος της κοινωνίας έχει προοδεύσει σημαντικά τα τελευταία χρόνια, αναφορικά με τις αντιλήψεις σε μια σειρά από ζητήματα: Ευαισθησία στις περιβαλλοντικές πολιτικές, στα δικαιώματα παραγκωνισμένων ή καταπιεσμένων ομάδων πολιτών, στη διαφορετικότητα, στην ελευθερία

έκφρασης κλπ.. Την ίδια στιγμή, το πολιτικό σύστημα μοιάζει να υπηρετεί τις παλιές προτεραιότητες, ενώ οι ευαισθησίες των πολιτών γίνονται σεβαστές σχεδόν μόνο στη ρητορική.

Ο ρόλος ενός ομίλου όπως τον ΟΠΕΚ μπορεί να αποδειχθεί σημαντικός όχι μόνο στην ανάδειξη των πιο πάνω και τον προβληματισμό γύρω απ' αυτά, αλλά και στην επεξεργασία και κατάθεση καινοτόμων προτάσεων που να τα αντιμετωπίζουν. Σε αυτό το πλαίσιο:

1. Όλοι γνωρίζουμε ότι η εξυγίανση και ο εκσυγχρονισμός περνούν μέσα από την επίλυση του Κυπριακού, στη βάση της ΔΔΟ. Όμως, η αναχρονιστική λειτουργία του πολιτικού συστήματος αποδείχτηκε ότι εμποδίζει σε μεγάλο βαθμό ακόμη και αυτήν τη λύση. Ο ΟΠΕΚ οφείλει να συνεχίσει τη συζήτηση και την προσπάθεια να ξεκινήσει ένας δομημένος διάλογος για την αλλαγή του Συντάγματος. Η προσπάθεια που άρχισε από το 2019 θα πρέπει να συνεχιστεί και να ενταθεί, σε συνεργασία με άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.
2. Η ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών και θεσμών είναι απαραίτητη, προκειμένου να υπάρξει περιορισμός του φαινομένου των πελατειακών σχέσεων. Ο ΟΠΕΚ θα πρέπει όχι μόνο να συντάσσεται με κάθε σχετική προσπάθεια, αλλά και να αναλάβει πρωτοβουλίες χαρτογράφησης του φαινομένου (συνεργασία με πανεπιστημιακούς, σχετικές δράσεις τύπου πάνελ κλπ.) αλλά και κατάθεσης πρακτικών εισηγήσεων που να ενισχύουν τον ρόλο των ελεγκτικών μηχανισμών.
3. Μεγάλος σύμμαχος σε κάθε βήμα για αντιμετώπιση των στρεβλώσεων είναι οι θεσμοί, οι αρχές, οι προτεραιότητες, και τα πλαίσια που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Έξω από αυτό το κάδρο η Κύπρος θα μετατρέπεται σε ένα θνησιγενές χάος εν μια νυκτί. Ο ΟΠΕΚ είναι και θα πρέπει να γίνει ακόμη περισσότερο δύναμη προώθησης του ευρωπαϊκού ουμανισμού στην Κύπρο. Επιπλέον όμως, θα πρέπει να αξιοποιήσει την τεχνογνωσία και τα μέσα που διαθέτει για να συμβάλει ώστε η Ε.Ε. να είναι ακόμη πιο απαιτητική και πιεστική προς τα όργανα της πολιτείας για διόρθωση των στρεβλώσεων.

Γ. Το Κυπριακό

Από την προηγούμενη ΓΣ του ΟΠΕΚ μεσολάβησαν σημαντικές εξελίξεις που αφορούν το Κυπριακό:

- Οριστικοποίηση της πολιτικής του Προέδρου για αποφυγή ουσιαστικών διαπραγματεύσεων, και επίμονη άρνηση ξεκλειδώματος των συνομιλιών με τον Μ. Ακιντζί – με αποδοχή της πολιτικής ισότητας, όπως αυτή ορίζεται από τα ψηφίσματα του ΟΗΕ.
- Νίκη του Ε. Τατάρ στην εκλογική διαδικασία των Τουρκοκυπρίων, με παρεμβάσεις της Άγκυρας.
- Εφαρμογή αποτυχημένης «πολιτικής κυρώσεων» κατά της Άγκυρας από τη Λευκωσία στην Ε.Ε..
- «Επισημοποίηση» της πολιτικής για «κυριαρχική ισότητα» από τον Τατάρ και την Άγκυρα.
- Άτυπη Πενταμερής στην οποία (α) ο Πρόεδρος διαδραμάτισε παθητικό ρόλο, χωρίς μετακίνηση στο θέμα της πολιτικής ισότητας ή σε οποιοδήποτε άλλο ζήτημα, (β) έγινε επίσημη κατάθεση της πρότασης για «κυριαρχική ισότητα» από την Τουρκοκυπριακή και Τουρκική ηγεσία.
- Σχετική αμηχανία της διεθνούς κοινότητας απέναντι στο αδιέξοδο.
- Κινήσεις του Ε. Τατάρ και του Τ. Ερντογάν για «άνοιγμα» – μέρους αρχικά – της Αμμοχώστου.
- Πρόταση του Προέδρου Αναστασιάδη προς τον Ε. Τατάρ για επιστροφή στο καθεστώς του 1960.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα χάσμα προθέσεων. Από τη μια βρίσκονται οι σημαντικές δυνάμεις στην κοινωνία των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων που επιθυμούν λύση ΔΔΟ, και από την άλλη οι ηγέτες Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, που με τις επιλογές τους διευκολύνουν την παραμονή του status quo και την οριστική διαίρεση.

Έχοντας αυτό υπόψη, η ΓΣ του ΟΠΕΚ κρίνει ότι:

1. Η μη επανέναρξη ουσιαστικών συνομιλιών στο άμεσο μέλλον είναι σημείο σύγκλισης μεταξύ των δύο ηγετών Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, καθώς και κάποιων πολιτικών δυνάμεων.
2. Ο ΟΠΕΚ θα πρέπει να ισχυροποιήσει τους δεσμούς του με τις δυνάμεις που στις δύο κοινότητες εργάζονται για λύση ΔΔΟ – ιδιαίτερα με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών – και να εντατικοποιήσει τις κοινές δράσεις, προκειμένου η προοπτική να παραμείνει ανοιχτή και η πίεση προς τους δύο ηγέτες ισχυρή.
3. Ο Όμιλος θα πρέπει να ισχυροποιήσει επίσης τις δράσεις του στο περιβάλλον της Ε.Ε., και να συμβάλει στη διατήρηση και ανάπτυξη του ενεργού ρόλου της Ένωσης.
4. Τόσο η πολιτική του Προέδρου Αναστασιάδη, όσον και η αδυναμία της ηγεσίας του ΔΗΣΥ και φιλελεύθερων δυνάμεων στο κυβερνών κόμμα να επηρεάσουν τις συμπεριφορές και τις εξελίξεις στην πιο κρίσιμη περίοδο, τείνουν να δημιουργήσουν τη βεβαιότητα ότι δεν θα υπάρχουν ουσιαστικές θετικές εξελίξεις μέχρι το 2023.
5. Προοπτική και εξελίξεις μπορούν να υπάρξουν μόνο με ουσιαστική αλλαγή στο προεδρικό αξίωμα το 2023.

Δ. Οι Προεδρικές εκλογές 2023

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, οι προσεχείς Προεδρικές εκλογές αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, από όλες τις απόψεις. Ο ΟΠΕΚ δεν μπορεί παρά να αναγνωρίσει αυτήν την πραγματικότητα:

Χωρίς ουσιαστική αλλαγή στην Προεδρία το 2023, θα είναι μάταιη κάθε προσδοκία επίλυσης του Κυπριακού στη βάση της ΔΔΟ, το κύρος και η αξιοπιστία της χώρας στην Ε.Ε. και διεθνώς δεν πρόκειται να αποκατασταθούν, και η κατάσταση θα επιδεινώνεται ραγδαία, τόσο στο Κυπριακό όσο και σε ζητήματα εσωτερικής διοίκησης, διαφθοράς, κοινωνικής συνοχής, υγιούς και αιεφόρου οικονομικής ανάπτυξης.

Επομένως, ο ΟΠΕΚ θα πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία συνθηκών που να επιτρέπουν την ουσιαστική αλλαγή στην Προεδρία, και όχι στην απλή αλλαγή φρουράς από αντίγραφα του νυν Προέδρου. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Συνέλευση εξουσιοδοτεί το νέο ΔΣ να προχωρήσει στις απαραίτητες κινήσεις, διαβουλεύσεις, και συνεννοήσεις, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος: Ο νέος ένοικος του Προεδρικού να

- είναι άτομο το οποίο δεν έχει άμεση συνάφεια με τις παθογένειες του πολιτικού συστήματος
- είναι αδιάφθορος και αδέκαστος
- επιθυμεί ειλικρινά λύση ΔΔΟ και να προτίθεται να αγωνιστεί γι' αυτήν, ανακτώντας το συμφωνημένο πλαίσιο – με πειστική και δεσμευτική διεθνώς τοποθέτηση, ενεργό πληροφόρηση της κοινής γνώμης για τα οφέλη της επίλυσης και με ειλικρινή ανοίγματα προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα
- διαθέτει τη δυνατότητα διεθνών παρεμβάσεων που θα αποκαταστήσουν την αξιοπιστία της Κύπρου, και αξιοποιώντας τη συμμετοχή στην Ε.Ε. θα διαμορφώνει προσεγγίσεις στη βάση της αμοιβαίας ωφελιμότητας στο κυπριακό και στις ευρωτουρκικές σχέσεις
- έχει τις απαραίτητες ευαισθησίες και εφόδια, ώστε να εκσυγχρονίσει το κράτος και τους θεσμούς, να περιορίσει τη διαφθορά, να κατοχυρώσει τις πολιτικές ελευθερίες και δικαιώματα, να προωθήσει την πράσινη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή, σε ένα κράτος δικαίου.